

Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajat ry

Lausunto

7.9.2026

Suomen kielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden -oppimäärien OPS:n tavoitteiden ja sisältöjen täsmentäminen osaamistakuussa

SKKO:n perusopetusryhmä esittää opetussuunnitelman tavoitteisiin ja sisältöihin nykyistä enemmän **täsmällisyyttä, konkretiaa ja valtakunnallista yhtenäisyyttä**.

Tavoitteiden sanamuotojen tulee olla mahdollisimman **selkeitä ja yksiselitteisiä**, jotta ne eivät jätä tulkinnanvaraa. Esimerkiksi ilmaisujen kuten "tutustuu" sijaan tulee kuvata tarkemmin, mitä oppilaan odotetaan tietävän, ymmärtävän tai osaavan.

Samalla tulee pohtia, kuinka yksityiskohtaisesti oppiaineiden sisältöjä voidaan opetussuunnitelmassa määritellä siten, että tavoitteet tukevat yhdenvertaista opetusta eri kunnissa ja kouluissa, mutta jättävät kuitenkin riittävästi tilaa paikallisille ratkaisuille.

Osaamistakuun tulee perustua **konkreettisiin ja mitattavissa oleviin tavoitteisiin**, jotta voidaan luotettavasti arvioida oppilaan osaamista. Tavoitteiden tulee kuvata selkeästi, mitä oppilaan tulee osata saadakseen hyväksytyn arvosanan, jotta sekä opettajilla, oppilailla että huoltajilla on yhteinen käsitys osaamisen vähimmäistasosta.

Lisäksi opetussuunnitelmassa on tärkeää huomioida **taitojen kumulatiivinen luonne**: osaamisen tulee rakentua ja syventyä johdonmukaisesti vuosiluokalta toiselle siten, että tavoitteet muodostavat selkeän jatkumon koko perusopetuksen ajan.

Tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä on kuitenkin huomioitava myös koulujen väliset rakenteelliset erot. Eri kouluissa vuosiviikkotuntimäärät voivat vaihdella, mikä vaikuttaa

siihen, kuinka laajasti erilaisia sisältöjä voidaan käsitellä. Tämän vuoksi opetussuunnitelman tavoitteiden tulee olla **riittävän selkeitä ja yhteismitallisia**, mutta samalla joustavia niin, että niiden saavuttaminen on mahdollista erilaisissa opetuksen järjestämisen olosuhteissa. Näin voidaan tukea sekä opetuksen yhdenvertaisuutta että realististen ja saavutettavien osaamistavoitteiden toteutumista koko maassa.

Lukeminen ja kirjallisuus

Lukemisen ja kirjallisuuden osalta opetussuunnitelmaan tulee kirjata nykyistä selkeämmin luettavien **kokonaisteosten vähimmäismäärä** sekä määritellä, **mitä kokonaisteoksella tarkoitetaan**. Luettavien teosten on oltava sisällöltään tarkoituksenmukaisia, taitotasolle sopivia sekä sitä kehittäviä. On pidettävä kiinni siitä, että **oppilaat lukevat monipuolisesti erilaisia kirjallisia teoksia**, kuten klassikoita, nyky- ja nuortenkirjallisuutta sekä draamatekstejä ja lyriikkaa. Samalla on tärkeää korostaa **oppilaalle sopivan tasoisten tekstien käyttöä**, jotta lukeminen tukee sekä oppimista että lukumotivaation kehittymistä. Opetussuunnitelmassa tulee myös kuvata konkreettisesti, mitä oppilaan tulee osata tehdä lukemansa aineiston kanssa eri vuosiluokilla. Tällaisia taitoja voivat olla esimerkiksi juonen tiivistäminen, kirjallisuuskäsitteiden hyödyntäminen ja analysointi sekä genre- ja tyylikausipiirteiden tunnistaminen. Lisäksi **tekstilajien tuntemus** tulisi huomioida selkeästi sekä opetuksen tavoitteissa että arviointikriteereissä. Kaikille tärkeä tavoite on myös arjen ja koulun tekstilajien ymmärtäminen.

Lukemiseen kannustaminen sekä pitkäjänteisen lukemisen taitojen vahvistaminen ovat keskeisiä lukutaidon kehittymisen kannalta. Lukemisen arvioinnissa tulee tarkastella **lukemisen eri taitoja: teknistä, ymmärtävää, erittelevää, tulkitsevaa sekä kriittistä lukutaitoa**. Osaamistakuussa tulee huomioida **ymmärtävän lukemisen lisäksi myös lukusujuvuus ja lukunopeus**, jotta lukutaidon perustekijät tulevat näkyviksi ja arvioitaviksi osiksi oppilaan osaamista. Lukemisen tavoitteisiin tulee sisällyttää myös taito kertoa omasta lukukokemuksestaan ja kertoa oma mielipiteensä perustellen.

Kirjoittamisen taidot

Kirjoittamisen taitojen osalta opetussuunnitelmassa tulee määritellä nykyistä tarkemmin ne **perustaidot**, joita oppilaan odotetaan hallitsevan eri vuosiluokilla. Tavoitteissa on tärkeää

huomioida sekä käsin kirjoittaminen että digitaalisten välineiden avulla kirjoittaminen. Oppilaan tulee harjoitella kokonaisen tekstin tuottamista siten, että hän osaa suunnitella tekstinsä, siinä on tarkoituksenmukainen otsikko, selkeä aloitus ja lopetus sekä johdonmukainen kappalejako. Oppilaan on tärkeää osata hyödyntää malleja ja esimerkkitekstejä omien tekstien suunnittelussa.

Kirjoitustaidon perustaan kuuluu myös **oikeinkirjoituksen keskeisten sääntöjen hallinta**. Opetussuunnitelmassa tulee määritellä selkeästi, mitä oikeinkirjoituksen taitoja oppilaalta eri vaiheissa edellytetään. Näitä ovat esimerkiksi verbin asianmukainen käyttö lauseessa, ison alkukirjaimen käyttö, yhdyssanojen kirjoittaminen sekä väli- ja lopetusmerkkien oikea käyttö. Perustaitojen täsmällinen kuvaaminen tukee opetuksen yhdenvertaisuutta, helpottaa arviointia ja auttaa varmistamaan, että kaikilla oppilailla on riittävät valmiudet toimivaan ja ymmärrettävään kirjalliseen viestintään.

Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot on otettava huomioon osana suomen kielen ja kirjallisuuden arviointia. Oppilaan on osattava **toimia erilaisissa arjen viestintätilanteissa** sekä osallistua pari- ja ryhmätyöskentelyyn. Oppilaan on osattava kuunnella aktiivisesti, jatkaa keskustelua kuulemansa pohjalta sekä viedä viestintätilanteita eteenpäin. Hänen on myös osattava ilmaista oma mielipiteensä ja perustella se.

Monilukutaito ja kriittinen lukutaito

Monilukutaidon ja kriittisen lukutaidon osaamisen merkitys on nykymaailmassa kasvanut, minkä vuoksi näiden taitojen tulisi muodostaa opetussuunnitelmassa selkeä ja vuosiluokittain etenevä kokonaisuus. Oppilaiden tulee oppia hakemaan tietoa tarkoituksenmukaisesti erilaisista lähteistä sekä hyödyntämään tiedonhakuvälineitä tehokkaasti. Perustaitoihin kuuluu esimerkiksi hakukoneiden käyttö, tarkoituksenmukaisten hakusanojen valinta sekä kyky arvioida löytämänsä tietoa kriittisesti.

S2-opetus ja kielitaito

S2-oppimäärän rakenteessa ja tavoitteissa on tärkeää varmistaa, että oppilaille muodostuu **riittävä kielitaito opiskeluun, jatko-opintoihin ja suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen**. Tavoitteena on etenkin **toimivan ja riittävän sanavaraston sekä rakenneosaamisen kartuttaminen**. Lisäksi on huomioitava **tilanteenmukainen kielenkäyttötaito**.

On tärkeää tarkastella S2- ja S1-oppimäärien välistä suhdetta sekä varmistaa, että oppimäärät perustuvat **yhteisiin keskeisiin sisältöihin** ja tukevat yhdenvertaisten osaamistavoitteiden saavuttamista. Näin varmistetaan se, että S2-oppimäärästä S1:een siirtyminen luontevasti onnistuu.

S2-opetuksen tavoitteiden tulee olla asetettu niin, että ne takaavat oppilaalle toimivan ja tarkoituksenmukaisen kielitaidon suomenkielisessä yhteiskunnassa. Tavoitetason tulisi olla sellainen, että se mahdollistaa opiskelun jatko-opinnoissa.

S2-oppimäärän tavoitteiden ja arviointikriteerien **tulee kuvata selkeästi**, millaista kielitaidon tasoa oppilaalta odotetaan eri vaiheissa koulupolkua, ja miten kielitaidon kehitystä tuetaan systemaattisesti perusopetuksen aikana.

Kompensointi ja ydintaidot

Kompensointia koskevien periaatteiden on oltava nykyistä selkeämmät, jotta arviointi on yhdenmukaista ja läpinäkyvää. Opetussuunnitelmassa ja osaamistakuussa on tärkeää määritellä, **mitä osaamisen osa-alueita voidaan kompensoida vahvemalla suoriutumisella toisilla osa-alueilla, kuinka laajaa kompensointi voi olla sekä mitkä taidot ovat sellaisia, ettei niiden puutteita voida korvata muulla osaamisella**. Selkeät linjaukset tukevat sekä opettajien arviointityötä että oppilaiden yhdenvertaista kohtelua eri kouluissa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää niin sanottuihin **ydintaitoihin**, jotka muodostavat oppiaineen keskeisen osaamisperustan. Nämä taidot ovat välttämättömiä jatko-opintojen, oppimisen ja yhteiskunnassa toimimisen näkökulmasta, minkä vuoksi niiden hallintaa ei voida korvata vahvuuksilla muilla osa-alueilla. Ydintaidot tulee **määritellä valtakunnallisesti ja kuvata opetussuunnitelmassa sekä arviointikriteereissä mahdollisimman selkeästi**. Oppilaiden, opettajien ja huoltajien tulee pystyä tunnistamaan,

mitkä osaamistavoitteet ovat sellaisia vähimmäisvaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytys hyväksytylle suoritukselle.

Arviointi ja osaamisen kriteerit

Arvioinnin osalta keskeisenä tavoitteena on lisätä luku- ja kirjoitustaidon arvioinnin **selkeyttä, yhdenmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä**. Opettajat tarvitsevat arvioinnin tueksi nykyistä tarkempia valtakunnallisia linjauksia, jotta osaamisen arviointi olisi mahdollisimman yhdenvertaista eri kouluissa ja kunnissa. Erityisesti luku- ja kirjoitustaidon arviointiin kaivataan **konkreettisia työkaluja, mallitekstejä ja tukimateriaaleja**, jotka auttavat tulkitsemaan arviointikriteereitä käytännön opetustyössä.

Kirjoittamisen arvioinnin tueksi tulee laatia **esimerkkitekstejä eri arvosanatasoilta**, jotta opettajilla on yhteinen käsitys siitä, millaista osaamista eri arvosanat edellyttävät. Samalla on tarpeen määritellä selkeämmin, millaisia pistetaulukoita tai arviointiasteikkoja eri-ikäisten oppilaiden arvioinnissa käytetään. Arvioinnin yhdenmukaisuutta tukevat myös valtakunnallisesti määritellyt **arvosanakohtaiset kriteerit arvosanoille 4-10 sekä yhteiset tehtäväpankit**. Arvosanan 5 kriteerien on oltava nykyistä huomattavasti selkeämmät, ei tulkinnanvaraiset. Lisäksi arviointikriteereissä tulee näkyä selkeästi ne tavoitteet ja sisältöalueet, joiden hallintaa oppilaalta edellytetään, samaan tapaan kuin nykyisissä päättöarvioinnin kriteereissä.

Opetussuunnitelman tavoitteet ja ydintaidot

Opetussuunnitelmassa on määriteltävä **aiempaa selkeämmin ja karsitummin oppiaineen tavoitteet**. Tavoitteiden on muodostettava kokonaisuus, jossa **kaikki osa-alueet on suoritettava hyväksytyksi**.

Samalla on tärkeää varmistaa, että arviointikriteereissä nimetään **ydintaidot, joiden hallinta on välttämätöntä hyväksytyn osaamistason saavuttamiseksi**.

Opetussuunnitelman tavoitteiden tulee kuvata **konkreettisesti** sitä, mitä opetetaan ja mitä oppilaan oletetaan osaavan. Tällöin ne toimivat aidosti opetuksen suunnittelun ja arvioinnin työkaluna.